
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
І ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО

З. М. МАКАРУХА

**КОМПЕТЕНЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН ЄС**

Стаття присвячена дослідженню компетенції ЄС у сфері забезпечення високого рівня безпеки громадян ЄС. Проведено аналіз установчих документів ЄС і зроблено висновки про інноваційний характер змін, внесених Лісабонським договором 2007 р., а також необхідності договірного і законодавчого закріплення стратегії внутрішньої безпеки ЄС.

Ключові слова: компетенція ЄС; внутрішня безпека безпеки громадян ЄС; простір свободи, безпеки і юстиції ЄС; стратегія внутрішньої безпеки ЄС.

Стаття посвящена исследованию компетенции ЕС в сфере обеспечения высокого уровня безопасности граждан ЕС. Проведен правовой анализ учредительных договоров ЕС и сделан вывод об инновационном характере изменений внесенных Лиссабонским договором 2007 г., а также необходимости договорного и законодательного закрепления стратегии внутренней безопасности ЕС.

Ключевые слова: компетенция ЕС; внутренняя безопасность граждан ЕС; пространство свободы, безопасности и юстиции ЕС; стратегия внутренней безопасности ЕС.

The article is devoted to investigation of the EU competence in sphere of providing of high level of the EU internal security in context of the development European Area of freedom, security and justice. The main object of the investigation is analysis of the EU Treaties provision especially innovative character of Lisbon Treaty of 2007. It is stressed on the vital importance of adoption EU legal instrument on the EU Internal Security Strategy.

Key words: EU competency; high level of security of the EU citizens; Area of Freedom, Security and Justice; Strategy of the internal security of the EU.

Точкою відліку розвитку політики ЄС у сфері забезпечення безпеки громадян ЄС є набрання чинності Маастрихтським договором 1992 р.¹, заслугою якого стало започаткування скоординованих дій в рамках «третьої опори». Першочергове завдання «третьої опори» полягало у подоланні наслідків послідовного впровадження внутрішнього ринку ЄС, і насамперед свободи руху осіб. Відповідно до ст. К1 (8) і (9) Договору до сфер спільного інтересу держав-членів входить судо-

© МАКАРУХА Зоряна Мар'янівна – кандидат юридичних наук, докторант Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ве співробітництво у кримінальних справах, митне співробітництво та співробітництво поліції, «цілями якої є попередження та боротьба з тероризмом, незаконною торгівлею наркотиками та іншими серйозними формами міжнародного злочину, включаючи, в разі необхідності окремі аспекти митного співробітництва, у взаємозв'язку з організацією Союзної системи обміну інформацією в рамках Європейського Поліційного Офісу (Європолу)». Водночас ст. К2 (2) наголошувала, що положення Договору щодо співробітництва у сфері юстиції та внутрішніх справ «не повинні впливати на виконання державами-членами покладених на них обов'язків стосовно підтримки правопорядку та збереження внутрішньої безпеки».

Особливістю міжурядового співробітництва у сфері юстиції та внутрішніх справ відповідно до ст.К3 Маастрихтського договору, є інформування та консультування між державами-членами ЄС в рамках Ради, яка, з ініціативи будь-якої з держав-членів, уповноважена приймати односторонні спільні позиції та пропонувати конвенції для їх прийняття державами-членами, а також спільні дії (кваліфікованою більшістю голосів). Таким чином, Комісія не має права пропонувати жодних заходів щодо митного та поліційного співробітництва, а її повноваження полягають в участі у роботі пов'язаній з зазначеними сферами співробітництва та інформуванні Європарламенту про хід та результати цієї роботи. Своєю чергою Європарламент може давати рекомендації Раді. Що стосується Суду ЄС, то він не уповноважений здійснювати юрисдикційний контроль щодо рішень прийнятих в рамках «третьої опори».

Слабими сторонами «третьої опори», в тому числі поліційного чи митного співробітництва, були: невідповідність правового інструментарію; складність робочих структур в рамках Ради; не чітке закріплення цілей, визначених Договором, як «сфера спільного інтересу»; обмежувальний характер процедури одностороннього прийняття рішень.

Зважаючи на недоліки Маастрихтського договору, Амстердамський договір 1997 р.² здійснює більш рішучі кроки щодо забезпечення безпеки громадян ЄС та зростаючої ролі інститутів ЄС у зазначеній сфері співробітництва³. Відповідно до ст. 20 Амстердамського Договору Союз має на меті забезпечити громадянам високий рівень безпеки у просторі свободи, безпеки та юстиції через спільну діяльність держав-членів у сферах поліційної та судової співпраці в кримінальних справах, а також через запобігання расизмові та ксенофобії та боротьбу проти них.

На шляху до цієї мети належить запобігати будь-якій злочинності, зокрема, організованій, а також тероризмові, торгівлі людьми та злочинам проти дітей, незаконній торгівлі наркотиками та зброєю, корупції, шахрайству. Боротьба з цими явищами, відповідно до установчого договору, включає три групи заходів: по-перше, ближчу співпрацю поліційних, митних та інших компетентних органів держав-членів, безпосередньо чи через Європол; по-друге, ближчу співпрацю судових та інших компетентних органів держав-членів, зокрема через Європейський підрозділ судової співпраці (Євроюст), зближення в разі потреби, норм кримінального права держав-членів.

Таким чином, на відміну від Маастрихтського договору, Амстердамський договір, запровадивши концепцію простору свободи, безпеки та юстиції, ставить за мету забезпечення громадян «високим рівнем безпеки». Незрозумілим лише залишається зміст поняття «високий рівень». Аналіз положень Амстердамського договору дає лише можливість визначити чотири засоби досягнення цієї мети:

співробітництво поліційних, митних та інших компетентних органів держав-членів (в тому числі через Європол); співробітництво судових та інших компетентних органів держав-членів (зокрема через Європост); зближення норм кримінального права; запобігання расизмові та ксенофобії та боротьба проти них.

Окрім цього, не змінюючи характеру (міжурядового) співробітництва в рамках «третьої опори», Амстердамський договір замість «спільних дій» (відповідно до Маастрихтського договору), запроваджує нові правові інструменти – рішення та рамкові рішення, які є обов'язковими для держав-членів. Рада може ухвалювати зазначені інструменти не лише з ініціативи будь-якої держави-члена, але й з ініціативи Комісії. Водночас Суд ЄС наділяється юрисдикцією надавати преюдиційні висновки щодо: чинності та тлумачення рішень та рамкових рішень; тлумачення конвенції; чинності й тлумачення заходів на їх виконання.

Доданою вартістю, у порівнянні з положеннями Амстердамського договору стала низка конкретних цілей щодо забезпечення «Європейського простору безпеки», погоджена на саміті у Тампере 1999 року⁴, а саме: покращення обміну інформацією між компетентними органами держав-членів (в рамках Європейських інформаційних систем); удосконалення операційного співробітництва (створення «спільних слідчих команд», заснування «операційних груп», забезпечення Євроюсту необхідною підтримкою та ресурсами, а також розширення його компетенції); створення Європолу; заснування Європейського поліційного Коледжу (для тренування працівників поліції); забезпечення «певного рівня гармонізації» законодавства, а саме визначення основних елементів злочинів та мінімальних санкцій за фінансові злочини (відмивання грошей, корупція, підробка Євро), торгівлю наркотиками, людьми, експлуатацію жінок, сексуальну експлуатацію дітей, технологічні та екологічні злочини.

Свій внесок у розвиток політики ЄС у сфері забезпечення безпеки громадян ЄС зробила Гаазька Програма 2004 року та розроблений на її основі План дій⁵, заслугою яких стало зосередження уваги на операційному співробітництві, а також імплементації та оцінці усіх типів заходів щодо забезпечення безпеки.

Оцінюючи заслуги Гаазької Програми та Плану дій, Чарльз Елсен характеризує ідеї закладені в цих документах як «еволюційні, але не революційні» (оскільки вони не є інноваційними, а базуються на програмі Тампере та, одночасно, доповнюють її в тій частині, яка не була реалізована)⁶.

Слід зазначити, що Гаазька Програма та План дій не були належним чином імplementовані, що, на нашу думку, зумовлено чіткою прив'язкою до набрання чинності Конституційною угодою, яка передбачає запровадження процедури прийняття рішень кваліфікованою більшістю голосів (на що розраховано прийняття більшої частини заходів відповідно до Гаазького Плану дій).

Нові можливості для розвитку спільної політики ЄС у сфері забезпечення безпеки громадян відкриває Лісабонський договір 2007 року (набрав чинності 1 грудня 2009 р.)⁷ Скасування «піларної» структури зумовлює віднесення поліційного та судового співробітництва до сфери компетенції «функціонування Європейського Союзу» (колишньої «першої опори» ЄС), що, своєю чергою розширює компетенцію інститутів ЄС у зазначеному домені.

Відповідно до положень Лісабонського договору Союз докладатиме зусиль, щоб забезпечити високий рівень безпеки через заходи з запобігання та боротьби проти злочинності, расизму та ксенофобії та заходи з координування та співпраці органів поліції, правосуддя та інших компетентних органів, а також через взаємне визнання судових рішень у кримінальних справах та, в разі потреби, зближення

норм кримінального права. В такий спосіб, зазначені положення доповнюють перелік засобів досягнення «високого рівня безпеки», а саме: «взаємним визнанням рішень у кримінальних справах» та «співпрацею органів правосуддя». Якщо «взаємне визнання рішень» є вперше закріпленим на рівні установчих договорів принципом судового співробітництва у кримінальних справах, то «співпраця органів правосуддя» доповнює комплекс засобів досягнення «високого рівня безпеки» (виходячи з визначення поняття «органи правосуддя») такою сферою, як «судове співробітництво у цивільних справах». Водночас, саме поняття «високого рівня безпеки» так і не отримує договірно-правового визначення.

Європейський рівень правового регулювання у сфері забезпечення безпеки посилюється запровадженням, відповідно до Лісабонського договору, таких правових інструментів, як регламенти та директиви. В той час як рішення прийняті на Європейському рівні одностайно (відповідно до Амстердамського договору), часто залишаються не імplementовані на національному рівні, оскільки держави-члени ігнорують свої зобов'язання у зв'язку з неможливістю застосування правових санкцій, то правові інструменти, запроваджені Лісабонським договором, прямо впливають на національне законодавство в той чи інший спосіб.

Зазначені законодавчі акти приймаються згідно «звичайної законодавчої процедури». Застосування зазначеної процедури, що передбачає спільне прийняття рішень Радою та Європарламентом, означає посилення повноважень останнього. А голосування кваліфікованою більшістю сприятиме більш гнучкому та ефективному способу прийняття рішень. Процедура одностайного прийняття рішень залишатиметься у окремих чутливих сферах, таких як окремі аспекти зближення норм кримінально процесуального чи матеріального права, операційного поліцейного співробітництва чи заснування Європейської Прокуратури.

Змінюється і роль Єврокомісії, яка стає основним суб'єктом законодавчої ініціативи у сфері судового та поліцейного співробітництва у кримінальних справах, але за державами-членами залишається право прямо впливати на процес прийняття рішення шляхом ініціювання четвертю держав-членів прийняття тих чи інших правових актів.

Свою чергою суттєво розширюється повноваження Суду ЄС, який наділяється юрисдикцією щодо розгляду справ про: невиконання державою-членом своїх договірних зобов'язань, недійсність (оскарження правових актів ЄС на підставі браку компетенції; порушення суттєвої процесуальної вимоги чи положень установчого договору, зловживання наданими повноваженнями); бездіяльність (у випадку бездіяльності інститутів ЄС); в преюдиційному порядку (винесення попередніх рішень); відшкодування збитків та відповідальність ЄС. Окрім цього поширюється роль національних парламентів держав-членів ЄС, які отримують право перегляду висунутих Єврокомісією проектів законодавчих актів на предмет дотримання принципу пропорційності та субсидіарності.

Передбачено також створення нових структур в рамках інститутів ЄС, а саме: постійний комітет зі сприяння і зміцнення оперативної співпраці у сфері внутрішньої безпеки, який координуватиме діяльність компетентних органів держав-членів (у рамках Ради); та Європейську Прокуратуру, мета якої – боротьба зі злочинами, які шкодять фінансовим інтересам ЄС (в рамках Євроюсту).

Таким чином Лісабонський договір робить значний внесок у посилення компетенції ЄС щодо забезпечення високого рівня безпеки, але, продовжуючи лінію Маастрихтського та Амстердамського договорів, зосереджує увагу на окремих за-

собах досягнення зазначеної мети, втрачаючи можливість договірно-правового закріплення основ спільної стратегії внутрішньої безпеки ЄС, яка б забезпечувала ефективну взаємодію між європейським та національним рівнями регулювання. Спільна стратегія внутрішньої безпеки ЄС має, на нашу думку, базуватися на таких основних принципах: послідовність усіх ланок забезпечення безпеки; баланс між попередженням злочину та репресивними заходами; чіткі межі застосування; спеціальне планування з очікуваними результатами.

Стратегія внутрішньої безпеки ЄС не повинна бути обмежена однією чи двома сферами (зокрема, розслідування чи покарання), вона має поширюватися на всі ланки процесу забезпечення безпеки (попередження, розслідування, переслідування, засудження, позбавлення волі, реабілітація) та всі компетентні органи державної влади, а також правоохоронні дії та акти державної безпеки.

Запровадження на національному рівні ЄС принципу послідовності усіх ланок забезпечення безпеки вимагає вироблення європейських стандартів щодо кожної з ланок. Однак, на практиці, зокрема, не існує спільних стандартів ЄС щодо покарання та позбавлення волі, що призводить до ситуацій, коли засуджена особа, яка скоїла ідентичний злочин, може бути більш строго покарана в одній державі-члені, а ніж в іншій⁸. Це зумовлює порушення одного з демократичних принципів рівного ставлення до громадян, які проживають в межах спільного простору свободи, безпеки та юстиції. Вирішення цієї проблеми стоїть на порядку денному спільної політики ЄС у сфері забезпечення безпеки громадян ЄС.

Заходи щодо забезпечення внутрішньої безпеки, які запроваджуються на рівні ЄС, мають здебільшого репресивну та реактивну природу. Так у боротьбі зі злочинністю використовуються інструменти кримінального судочинства, такі як переслідування та засудження (наприклад, Європейський ордер на арешт). Натомість, заходам щодо попередження злочинності, які застосовуються на національному рівні, не приділено належної уваги на Європейському рівні правового регулювання⁹. Зазначені заходи націлені на запобігання виникнення загроз внутрішньої безпеки через усунення їх можливих факторів у сфері законодавства (зокрема, заповнення прогалів у фінансовому законодавстві, яке створює передумови для відмивання грошей), державного управління (наприклад, контроль за наданням ліцензій на торгівлю наркотичним засобами), фінансів (відслідковування незвичних економічних операцій).

У цьому зв'язку стратегія внутрішньої безпеки ЄС має базуватися на принципі паралельного розвитку превентивних та репресивних заходів, оскільки вони є двома сторонами однієї медалі. Тому велику увагу потрібно приділити: по-перше, запровадженню оцінки на рівні ЄС «імунітету» політичної, економічної та соціальної систем ЄС проти серйозних, в тому числі міжнародних злочинів, по-друге, прийняття відповідних законодавчих інструментів, а також запровадження технічних та адміністративних заходів, які б мінімізували ризики незаконних чи кримінальних діянь.

Важливим кроком у цьому напрямку є прийняття спеціальної програми «Попередження та боротьба зі злочинністю» (2007–2013)¹⁰, яка має на меті підтримку (в тому числі фінансову) проектів щодо запобігання та боротьби з організованою та неорганізованою злочинністю, зокрема, тероризмом, торгівлею людьми, злочинами проти дітей, торгівлею наркотиками та зброєю, корупцією і шахрайством. Основними тематичними напрямками Програми є: розвиток координації та співробітництва між правоохоронними та іншими національними органами та ор-

ганами ЄС; поширення кращої практики захисту жертв та свідків; заохочення методів необхідних для стратегічного попередження та боротьби зі злочинністю, а від так забезпечення безпеки (на зразок роботи, яка проводиться в рамках мережі ЄС з попередження злочинності).

Не менше важливим принципом, на якому має базуватися Стратегія внутрішньої безпеки ЄС, є чітке визначення меж застосування наднаціонального підходу. Так у доктрині права ЄС піднімалося питання щодо необхідності прийняття Європейського кримінального кодексу. Проте, на думку противників цього підходу, прийняття зазначеного кодексу є передчасним кроком «оскільки Європа ще не є єдиним суспільством із спільним сприйняттям цінностей та спільними інтересами, які мають охоронятися єдиним кодифікованим нормативно-правовим актом». Натомість, доцільним, на їх думку, є прийняття спільного Кодексу взаємної правової допомоги між ЄС та правоохоронними агенціями держав-членів, а також включення у національне законодавство транснаціонального компоненту в якості обтяжуючої обставини для певної групи злочинів¹¹. Саме «транснаціональність» має стати ключовим критерієм визначення меж застосування наднаціонального підходу.

Реалізація стратегії внутрішньої безпеки ЄС має відбуватися на основі спеціального планування, а саме вироблення довготермінового плану забезпечення внутрішньої безпеки в цілому та річних планів, з визначенням щорічної стратегії для усіх ланок забезпечення внутрішньої безпеки на операційному, законодавчому рівнях та рівні вироблення політики. Суб'єкти зазначених рівнів мають трансформувати такий щорічний план в конкретну діяльність. Так, наприклад, якщо щорічний план визначає в якості пріоритету ЄС боротьбу з незаконною торгівлею синтетичними наркотиками, то суб'єкти операційного співробітництва мають запровадити конкретні заходи, зокрема заснування спільних слідчих груп.

Чотири проаналізовані принципи, імплементація яких має відбуватися у відповідності з принципами та цінностями ЄС, а також принципами закріпленими у резолюціях і конвенціях Ради Європи та ООН, є базовими для внутрішнього виміру стратегії внутрішньої безпеки ЄС. Однак, злочин може носити не лише національний чи європейський характер, він може бути глобальним (наприклад Європа не виробляє кокаїн, але імпортує його з Південної Америки). Окрім цього, є треті держави, які межують з ЄС і мають зростаюче безпекове значення для ЄС (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Косово та Балканські країни). Тому, стратегія внутрішньої безпеки ЄС, націлена на забезпечення для громадян ЄС простору безпеки, має враховувати зовнішній аспект.

Метою зовнішнього виміру стратегії внутрішньої безпеки ЄС має стати позиціонування ЄС в якості єдиного актора на міжнародній арені. Незважаючи на те, що Амстердамський договір запроваджує концепцію простору свободи безпеки та юстиції, його недоліком є відсутність забезпечення єдиного представництва ЄС з питань юстиції та внутрішніх справ (паралельно з першою опорою ЄС) на міжнародному рівні, так, як це, зокрема передбачено у сфері торгівлі, де Єврокомісія діє від імені держав-членів та веде переговори щодо укладення торгових договорів. Таке єдине представництво сприятиме ефективності стратегії внутрішньої безпеки ЄС. Адже на практиці виникають ситуації, коли правоохоронні органи та органи правосуддя третіх держав не знають до якого органу ЄС необхідно звертатися з підзвітних їм питань – Єврокомісії, держав-членів, Європолу чи Євроюсту. Забезпечення зовнішнього представництва ЄС у сфері

внутрішньої безпеки ЄС не повинно впливати на розвиток двостороннього співробітництва між державами-членами та третіми державами чи міжнародними організаціями у зазначеній сфері, а його компетенція має обмежуватися поліційним та судовим співробітництвом щодо транснаціональних злочинів, де інтереси ЄС переважають над інтересами однієї чи групи держав-членів.

Важливим кроком, у цьому зв'язку, є зміни внесені до установчих договорів Лісабонським договором, відповідно до яких ЄС наділяється міжнародною правосуб'єктністю (якою раніше було наділене лише Співтовариство), а отже правом укладати міжнародні договори. Скасування «піларної» структури відносить сферу співробітництва поліції та судів у кримінальних справах до компетенції функціонування ЄС, що автоматично поширює на цю сферу такий самий порядок укладення міжнародних договорів, як і в рамках колишньої «першої опори».

Підсумовуючи, слід зауважити, що зміни внесені Лісабонським договором до установчих договорів ЄС розширюють компетенцію інститутів ЄС у сфері забезпечення безпеки громадян ЄС, передбачають створення нових структур, посилюють роль національних парламентів у зазначеній, доповнюють перелік засобів забезпечення внутрішньої безпеки, запроваджують нові правові інструменти, спрощують процедуру прийняття рішень. Недоліком Лісабонського договору є відсутність договірно-правового закріплення спільної стратегії внутрішньої безпеки ЄС, адже процес прийняття рішень на рівні ЄС у сфері забезпечення внутрішньої безпеки часто є самоціллю, без врахування реальних потреб, які виникають на операційному рівні в державах-членах ЄС. Тому на практиці існує два паралельних світи: один – за переговорним столом у Брюсселі, другий – у щоденній роботі національних органів поліції та судочинства щодо боротьби з транскордонною злочинністю.

У цьому зв'язку, на нашу думку, є життєва необхідність у виробленні правових механізмів взаємодії та взаємного доповнення цих світів, а саме запровадження на законодавчому рівні спільної стратегії внутрішньої безпеки ЄС, яка б забезпечувала співробітництво між різними складовими безпеки, як на національному, так на європейському рівнях, здійснюючи між ними чіткий розподіл компетенції, встановлювала баланс між попереджувальними та репресивними заходами, реалізовувалася на основі чіткого планування, а також включала зовнішній вимір безпеки.

1. *Official Journal C 191 of 29.07.1992.*
2. *Official Journal C 340 of 10.11.1997.*
3. *Buzan B., Waver O., Wilde J. Security: A New Framework for Analysis.* – Boulder and London: Lynne Rienner, 1998. – P. 56.
4. *Tampere Special European Council, October 1999 / <http://europa.eu.int/council/off/conclu/oct99>.*
5. *Hague Programme: strengthening freedom, security and justice in the European Union / Brussels, 13 December 2004, 16054/04.*
6. *Elzen G. From Maastricht to the Hague: the politics of judicial and police cooperation // ERA Forum.* – 2007. – N 8. – P. 13–26.
7. *Official Journal C 306, vol.50 of 17.12.2007.*
8. *Peers S. EU Justice and Home Affairs Law.* – Pearson Education Limiting, 2000. – P. 187.
9. *Hagedor F. Reforming Justice and Home Affairs. A Question of Balance: The Area of Freedom, Security and Justice. Convention Spotlight 2002/09* – Munich: Center for Applied Policy Research. – 2002/ HYPHER LINK http://www.cap.uni-muenchen.de/download/spotlight/Spotlight_09-02.en.pdf.
10. *Decision 2007/125 of 12 February 2007 // Official Journal L 58 of 24.02.2007.*
11. *Storbeck J., Toussaint M. Outline of a Balanced and Effective Internal Security Strategy for the European Union // European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice.* – 2004. – Vol.12/1. – P. 1-13.

СУДОВІ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ

Проводиться аналіз історії формування судових систем таких країн, як Англія, Франція, Німеччина, Італія, Іспанія з метою вирішити питання чи існувала у країнах Європи загальноєвропейська модель судової системи і які можна виокремити загальні риси судової системи сучасної європейської країни.

Ключові слова: судові системи, європейські країни.

Проводится анализ истории формирования судебных систем таких стран как Англия, Франция, Германия, Италия, Испания с целью определить, существовала ли в странах Европы общепризнанная модель судебной системы и какие можно выделить общие черты судебной системы современного европейского государства.

Ключевые слова: судебные системы, европейские государства.

Not looking at the tendency existing in the European countries to unification of legal institutes, judicial systems of the majority of the countries of the Europe keep distinctive features, to explain which it is possible historical traditions. Therefore in article analysis of history of formation of judicial systems of such countries as England, France, Germany, Italy, Spain with the purpose to determine is spent, whether there was in the countries of the Europe a conventional model of judicial system and what it is possible to allocate the common features of judicial system of the modern European state.

Key words: judicial systems, European state.

Європейський Союз поєднує країни з різними формами державного устрою, різними формами правління і багатовіковими традиціями. При об'єднанні ці країни пішли на певні поступки для досягнення компромісу, здатного забезпечити їм більш комфортний, упевнений і безпечний спільний розвиток. На які поступки країни ЄС пішли при реформуванні своїх судових систем і які елементи судоустрою залишаються незмінними, можна довідатися, лише звернувшись до історії.

Структура судових систем європейських країн та історичні етапи їх формування розглядалися у працях таких сучасних українських та російських вчених, як Т. В. Апарова, А. С. Безнасюк, Г. Т. Єрмошин, Н. А. Колоколов, І. Є. Марочкін, С. Г. Павліков, І. Л. Петрухін, С. В. Прилуцький, В. А. Ржевський, Х. У. Рустамов, В. В. Сердюк, Н. В. Сібільова, В. А. Туманов, В. І. Шишкін, М. В. Ярова та ін. Але поза увагою залишились причини використання одними країнами досвіду інших у сфері судоустрою, що було притаманно в державам романо-германської системи права.

Коріння традицій правосуддя і суду сягають історії формування кожної держави. Для національних систем характерним є свій механізм формування правосуддя, основну роль у якому з давніх часів відігравав монарх.

У Франції, приміром, в епоху Середньовіччя, особливо наприкінці її, правосуддя було тісно переплетене з королівською владою. Право судити було одним з основних прав монарха, оскільки являло собою символ верховенства влади дер-